

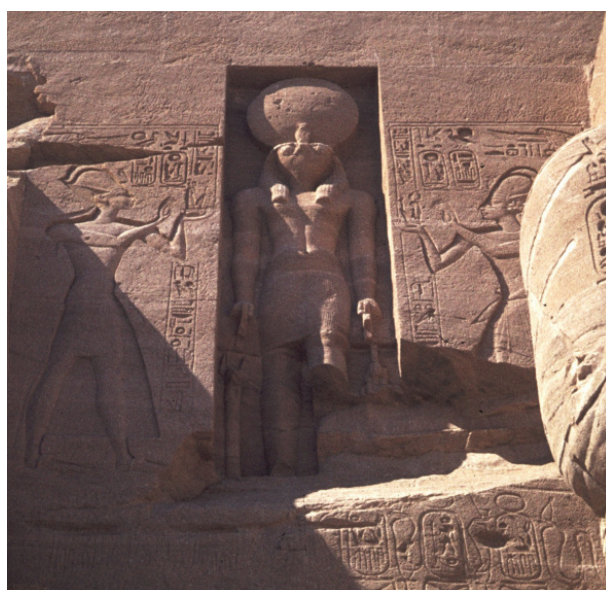
Wie leidt er ons?

Opgevoed in een R.K. gezin, had de kerk in mijn jeugd een belangrijke plaats in mijn leven. 's Zondags ging ik mee naar de kerk en vond veel verhalen die werden voorgelezen wel interessant, de rest vond ik maar traditionele franje. Dagelijks ging ik daar ook van 8:30 tot 9:00 voor schooltijd heen, niet zozeer om de in het Latijn opgedragen stille mis te volgen

en daar geïnspireerd mee de dag tegemoet te zien. Nee, ik had meer oog voor de meisjes die aan de andere kant van het middenpad zaten, want de scholen waren toen strikt gescheiden voor jongens en meisjes en hier kon ik ze keuren. Ja, de natuur deed zijn werk. Ik genoot ook van de rust (zonder zang en preek) en de prachtige taferelen die er op alle muren te bewonderen waren (zie foto van het hoofdaltaar). De mis was ook handig, omdat je dan een goed excuus had als die eens uitliep en je te laat op school kwam. Een van die taferelen op de muur moest de hemel voorstellen met God als oude bebaarde koning op zijn troon met Jezus aan zijn zijde op een wolk en omgeven door engelen en apostelen. Een beeld zoals God indertijd nog werd voorgesteld. Op school leerden wij de twaalf artikelen van het geloof, dat begint met "Ik geloof in God de Vader, de schepper van hemel en aarde". Ook moesten wij de catechismus leren die begint met de vraag "Waartoe zijn wij op aarde?", waarop het antwoord moest zijn "Om God te dienen en daardoor in de hemel te komen". Verder stond hij bol met meer van dit soort onbenullige vragen en cryptische antwoorden, die mij tijdens mijn jeugd het idee gaven dat de hemel alleen bereikbaar kon zijn voor vrome katholieken. Ook gedurende de RK-ULO zette ik mijn dagelijks kerkbezoek voort en werd zelfs op mijn rapport vermeld, waardoor dit mij een mooi hoog cijfer opleverde, dat zelfs beloond werd met een spannend jongensboek. Onderweg naar die school kwam ik dagelijks langs de Hervormde kerk en kon me eigenlijk niet voorstellen dat die brave, maar toch ketterse, kerkgangers nooit de hemel zouden bereiken. Lariekoek!

Al ver voor onze jaartelling aanbaden de Egyptenaren diverse natuurgoden, waarvan Ra de zonnegod (zie afbeelding) de belangrijkste was. Ook de oude Germanen aanbaden natuurgoden die toegekend waren aan zon, maan en planeten, waar de namen van weekdays nog aan herinneren. Volgens het verhaal Exodus uit de bijbel werd door Mozes, als bode van God, de tien geboden geïntroduceerd, waarvan het eerste gebod luidt "Ik ben de Heer uw God, gij zult mij alleen vereren en geen andere goden aanbidden". Zij waren de eersten die een monotheïstisch geloof introduceerden. Het moest de Joden de weg wijzen voor een goed en deugdzaam leven en werd later overgenomen door Christe-

nen en Islamiëten, die het in kerken en moskeën weer probeerden over te brengen op hun gelovigen. Later heb ik veel landen bezocht met andere culturen en religies. Het heeft mij verbaast dat ik er overal een levendige behoefte aantrof naar religie in wat voor vorm dan ook. Ook werd duidelijk dat mensen overal behoefte hebben aan een plek en een beeld van God om zich toe te richten in hun gebeden. Moslim landen vond ik deprimerend, waar

mensen zichtbaar gebukt gaan onder achterlijke strenge regels. Boeddhisten (*op foto in Birma*) daarentegen toonden een optimistische blijheid. Niet alle religies, o.a. Animisme, kon ik doorgronden en sommige volken hangen meerdere godsdiensten aan. In Japan bv. moet je niet vragen welke godsdienst ze aanhangen, ze bidden net zo vurig in Boeddhistische tempels als tot natuurgoden bij Shinto schrijnen en thuis hebben velen een klein altaar waar hun voorouders worden vereerd. Ook in andere Oost Aziatische landen worden nog vaak natuurgoden aanbeden, In Latijns Amerika werd door de Europese overheersers met harde hand iedereen tot het Katholicisme gedwongen, maar in hun kerken vind je nog steeds veel van de oude rituelen die hun voorouders hadden. Mensen hebben kennelijk overal behoefte aan steun, troost en inspiratie op hun levenspad. De kerken verschaffen de mensen al eeuwenlang troost en een leidraad voor hun leven, dat zowel met geluk als veel verdriet gepaard gaat, doch bij al die verschillen is de intentie het zelfde. Het zijn maar tien leefregels die Mozes introduceerde, maar worden lang niet door alle gelovigen nagekomen. Het vijfde gebod luidt: “Gij zult niet doden”. Leaders schenden dit evenwel op grote schaal. Poetin, een belijdend Orthodoxe Katholiek, evenals Assad, een belijdend Islamiet, Nethanyahu, een belijdende Jood en vele andere wereldleiders hebben recent tienduizenden doden op hun geweten. De Katholieke Adolf Hitler spande wel de kroon met ca. 80 miljoen doden. Het vierde gebod luidt “Eert uw vader en uw moeder”, m.i. een te simpel verwoord gebod, want naar mijn mening worden daarmee eigenlijk onze voorouders in het algemeen bedoeld. Vroeger werd dit geëerbiedigd door kinderen te vernemen naar hun groot- en overgrootouders, maar nu kiest men namen van idolen.

Tegenwoordig worden kerken in Nederland veelal geleid door leken en nagenoeg alleen nog bezocht door een handjevol bedaagde ouderen die hen weinig meer te bieden heeft dan koffie na afloop en heeft de kerk voor de jongere generatie afgedaan. Jongeren laten zich leiden door Twitter, Facebook, Whatsapp, Instagram, gillen mee met muziek van idolen en rellen bij voetbalwedstrijden uit chauvinisme. Te veel daarvan worstelen met psychische klachten, alcohol, drugs en suïcide gedachten. Wie wijst hen nog de weg? Waar is God te vinden?

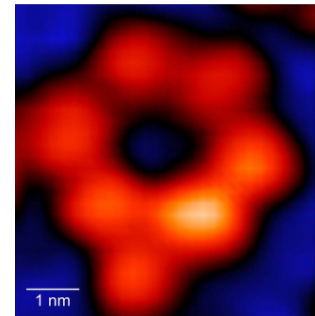
De wetenschap heeft in de afgelopen eeuwen veel ontdekt. Copernicus poneerde in Europa in de 16de eeuw dat de Aarde om de Zon draait en dat dus niet de Aarde het middelpunt van het universum is. De kerk was dat onwelgevallig en zijn boeken werden op de index geplaatst. Dat in het Midden-Oosten de wetenschap van het heelal zich al veel eerder tot grote hoogte had ontwikkeld is minder bekend en wordt de Griek Pythagoras beschouwd als de ontdekker dat de aarde niet plat maar rond is. Tegenwoordig is de meest algemeen aanvaarde theorie voor het ontstaan van het heelal en ons zonnestelsel de Oerknal (of Big-Bang). De evolutie heeft verder gezorgd voor gevarieerde levensvormen zoals Darwin heeft aangetoond. Wie is dan nog die God die hemel en aarde schiep? We moeten God niet beperken tot een wie,

maar kan ook een wat zijn, waarbij er echter niets verandert in de godsdienstige waarden. Die

Oerknal lijkt mij heel geloofwaardig, we zien namelijk nog steeds in het universum Supernova's en Zwarte Gat. Supernova's (*zie afbeelding*) die ogenschijnlijk uit het niets ontstaan, maar kennelijk uit een enorme energie exploderen en in een lichtflits materie ontstaat en daarbij een nieuw stelsel creëert. Zwarte Gat daarentegen doen het tegenovergestelde en slokken alle materie in de omgeving als een stofzuiger erin op tot een ogenschijnlijk niets. Volgens mij is deze transformatie van energie en materie een vorm van geboorte en dood. Einstein heeft met zijn formule $E=mc^2$ al een verband aangetoond tussen energie en massa.

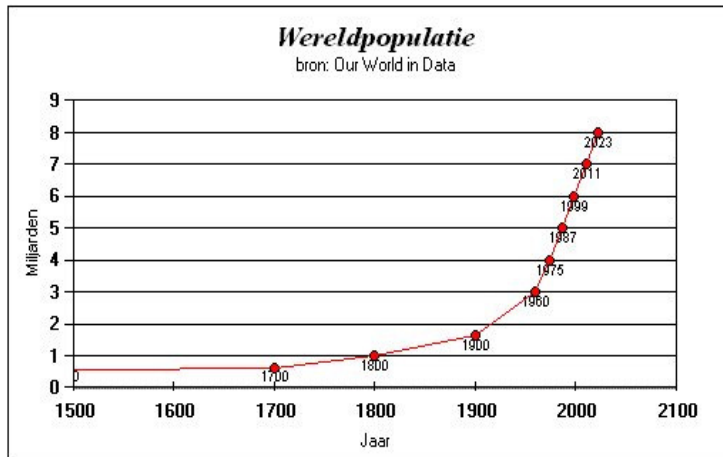
In het klein is er ook al veel ontdekt. Zo bestaat materie uit moleculen, die op hun beurt weer opgebouwd zijn uit atomen (*hiernaast een foto van een ijzer atoom van 1/1.000.000 mm*). Atomen blijken weer te bestaan uit een kern van protonen en neutronen met er omheen cirkelende elektronen als een miniatuur zonnestelsel. Die deeltje zijn weer opgebouwd uit quarks, die kunnen worden verklaard als onzichtbare velden zoals aantrekkingskracht, elektromagnetisme en atoomkracht in de vorm van golven in de ruimte. Later werd er nog het Higgs deeltje aan toegevoegd, waarvan pas sinds kort het bestaan kon worden aangetoond. Feitelijk is dus alles wat we waarnemen en materie noemen een interactie van onzichtbare velden die uiteindelijk tot niets zijn te herleiden. Interessant, maar waar blijft God in deze theorie?

Als we God nu eens beschouwen als de wonderbaarlijke bron die met zo'n Oerknal ons heelal heeft gevormd met al z'n interactieve velden met wetmatigheden, dan is het toch wonderbaarlijk dat vanuit zo'n puinzooi ons zonnestelsel is gevormd. En het is wonderbaarlijk dat er één planeet in ontstond die we Aarde noemen, die door een wonderlijk toeval voorzien is van materie die levend organisme kon voortbrengen met een complexiteit die ons verstand ver te boven gaat. Schepping en evolutie werken door middel van toeval, natuurlijke variatie en doorgeven van DNA. Is dat al niet iets om eerbied voor te moeten hebben? Dat is voor mij Goddelijke scheppingskracht! Dat is voor mij God die hemel en aarde schiep. Vast niet in 7 dagen, maar misschien in 13,8 miljard jaar. Wat maakt het uit! Wat de kerken ons proberen bij te brengen is dat wij God als bron moeten eren en zijn schepping koesteren, waarvan wij immers ook een product zijn. Levensvormen leven vaak van en met elkaar of in symbiose met andere. Een mens leeft met bacteriën op zijn huid en in zijn ingewanden, die hij nodig heeft voor zijn leven, maar kunnen ook een bedreiging zijn. Hij eet planten en dieren om zich te voeden. Hij maakt een vuurtje met boomtakken om zich te verwarmen. Hij vecht voor zijn leven of voortbestaan, maar soms ten koste van andere levens. Muggen worden doodgeslagen, dieren afgeschoten die voor hen als een bedreiging voelen. De techniek biedt mogelijkheden om de natuur een 'handje te helpen'. Gewassen kunnen worden veredeld voor een hogere opbrengst, smaak of resistentie, dieren gefokt voor hogere prestaties. Dat levert ethische en morele dilemma's die vragen om een wijs antwoord.

Dat de schepping niet altijd zachtzinnig te werk gaat, zullen we moeten accepteren, want het zal ongetwijfeld met zowel geluk als verdriet gepaard gaan. Geboorte en sterven hoort bij het leven in evolutionaire ontwikkeling. Wij mogen daarin niet ingrijpen alsof wij hiertoe bevoegd zijn, want wij voorzien de gevolgen niet. De natuur, God dus, zal daar uiteindelijk mee afrekenen. Kijk om je heen dan zie je God aan het werk. Ik zie dat de natuur nu ingrijpt met een klimaatcrisis, als gevolg van de uitbuiting ervan door de mens voor economisch gewin. De medische wetenschap biedt tegenwoordig de mogelijkheid om veel kwalen te genezen, maar verstoort daarmee de evolutie, dat slechts langs natuurlijke weg selecteert op levensvatbaarheid.

Door medisch ingrijpen creëert men generaties die nog zwakkere zal voortbrengen. Het zou mij niet verbazen als dit leidt tot een toename van kwalen en ziekten, die uiteindelijk medisch niet meer te beheersen is. De wereldbevolking van het menselijk ras stijgt exponentieel, maar de diversiteit van andere soorten daalt door menselijk handelen. De natuur kan niet voldoende voedsel opbrengen en er wordt gevochten om ruimte. De huidige generatie is de weg kwijt en de zondvloed nadert. Het wordt hoog tijd dat wij tot bezinning komen.

Het is niet van belang of God wordt afgebeeld als een heerser op een troon, als meerdere Goden worden gezien in allerlei natuurverschijnselen, God herkennen in onbekende fenomenen aan het firmament of beschouwen als een onbegrijpelijke bron van onzichtbare aart dat een complex universum creëert. God is een naam voor de bron van de door ons waargenomen scheppingskracht die onze pet te boven gaat. Het gaat er om dat we de schepping die daaruit is voortgekomen eerbiedigen en de waarde ervan erkennen. De tien geboden waren een eerste aanzet om universele leefregels te bieden aan mensen die daar behoefte aan hadden en vormt nog steeds de basis van ons huidige rechtssysteem. Knap gedaan Mozes! Jezus heeft mensen geholpen en verhalen verteld die wijze lessen bevatten en door zijn volgelingen zijn vastgelegd en ook in deze tijd nog bijzonder waardevol zijn. In andere religies waren het wijze profeten die inspiratie boden en door hun volgelingen tot een kerk uitgroeiden. Het gaat er niet om hoe God er uit ziet, als wel om het doel van zijn werk te begrijpen en hoe wij als mensen hiermee om dienen te gaan. Het waren de kerken die de taak op zich namen om die kennis door te geven aan mensen die daar behoefte aan hadden, ze te helpen die leefregels en wijze lessen in verhalen te leren begrijpen en na te komen. Misschien is het ook inmiddels hun taak om een standpunt te bepalen in allerlei nieuwe ethische dilemma's, die niet in de bijbel ter sprake komen. Van een economie gerichte regering hoef je dat niet te verwachten. Het wordt tijd dat kerken wereldwijd hun geestelijke plicht weer gestalte geven om mensen de weg te wijzen in plaats van koffie verstrekken. Daar heeft deze generatie behoefte aan!

Wodan, de oppergod, op zijn troon (door: Ludwigh Pietsch, 1865)

In het oude testament komt het begrip Hemel, Hel en Vagevuur niet voor. Christenen geloven het als hun bestemming na het overlijden. Joden geloven niet in een Hel en zullen allemaal naar de Hemel gaan, eventueel na boetedoening in het Vagevuur. Islamiëten geloven in het Paradijs en de Hel. In het Boeddhisme en Hindoeïsme gelooft men in reïncarnatie, waarbij het van je gedrag afhangt of je het over moet doen, in een hogere of lagere levensvorm. Volgens de catechismus was de Hemel het ultieme doel van ons bestaan. Zelf geloof ik eerder dat het een worst is, die ons wordt voorgehouden om deugdzaam te leven. Is er dan geen leven na de dood? Nee, ik bestond niet voor mijn geboorte en verga tot stof na mijn dood. Waar ik wel in geloof is, dat je een belangrijke bijdrage kunt leveren tijdens je leven, waardoor je nog lang na je dood in herinnering kan voortleven of zelfs een voorbeeld of inspiratiebron voor anderen kan zijn. Dat is wat wij onze geest noemen, die doorleeft in een hiernamaals. In de Katholieke kerk zijn vele gelovigen heilig verklaard, die de kerk als voorbeeld op een voetstuk hebben gezet. Bij de doop worden kinderen gedoopt met de naam van zo'n heilige. Van oudsher werden kinderen echter vernoemd naar hun voorouders, maar met de komst van het Christendom werden die namen gekoppeld aan een heilige. Zo kreeg bv. een kind dat vernoemd werd naar zijn grootvader Dirk bij zijn doop de naam Theodorus (kennelijk is er nooit een Dirk heilig verklaard). Zelf ben ik vernoemd naar twee heiligen n.l. H Antonius (vernoemd naar mijn moeders oudoom Antonie) en H Clemens Maria Hofbauer, patroon van bakkers en hopeloze zaken, tot wie mijn moeder veel bad. Geboren in de koude Hongerwinter tijdens een gruwelijke oorlog en ouders zonder inkomsten door een verzegelde oven, denk ik dat zij juist zijn bijstand zocht in die uitzichtloze situatie. Vernoemen naar voorouders is een uitvloeisel van voorouderverering, dat in Europa voor de komst van het christendom in de Romeinse cultuur verankerd zat en overgenomen is door Christenen die jaarlijks de overledenen herdenken met Allerzielen. Over de hele wereld wordt in vrijwel alle culturen nog steeds veel aan voorouderverering gedaan. *(zie hiernaast in China)*

Hebben we dan helemaal geen doel in ons leven? O, jawel. Op de eerste plaats zijn wij een schakel in de evolutie, met het doel ons voort te planten, ons DNA en kennis door te geven, kinderen op te voeden. Het is ons oerinstinct dat daartoe aanzet. Verder mogen wij genieten van de schoonheid van de schepping. Voor wie is het anders zo mooie geschapen en kan er van genieten. Het biedt ons ook voedsel, kleding en alles wat wij nodig hebben. Kijk naar de planten en dieren om je heen, die vragen zich ook niet af wat het doel in hun leven is, maar doen instinctief wat van hen verwacht wordt. Het enige wat God van ons verlangt is dat wij zijn schepping ongeschonden achterlaten en aan bijdragen.

De schepping is hiermee natuurlijk niet ten einde. Alles evolueert door, het heelal expandeert verder. Nieuwe sterren verschijnen als Supernova en bestaande verdwijnen in een Zwart Gat. Ons zonnestelsel zal uiteindelijk ook verdwijnen en zonder calamiteiten verwacht men dat dit nog zeker vier miljard jaar zal duren. De zon zal gaandeweg zwaarder en heter

worden en uiteindelijk als Rode Reus veranderen in een Zwart Gat. Men verwacht dat de aarde nog zo'n miljard jaar beleefbaar blijft, maar kan in die tussentijd wel verstoord worden. De aarde zal veranderingen ondergaan door klimaatverandering, natuurrampen of door ons eigen toedoen. De mens evolueert door, zal zijn kennis verruimen en kan emigreren naar andere planeten, of met een groot ruimteschip als nomade door de ruimte zwerven. Of die dat overleven is natuurlijk zeer de vraag, want de omstandigheden zijn lang niet zo ideaal als hier op aarde, waar wij immers door evolutie konden ontstaan. Het is zelfs de vraag of onze fragiele levensvorm bepaalde rampen hier op aarde zal kunnen overleven en net als prehistorische dieren uitsterven. Misschien komt er over vele eeuwen een nieuwe intelligente levensvorm voor terug. Wij zullen het niet meemaken, maar door ons voort te planten, ons te ontwikkelen en onze geest te verruimen leveren wij een bijdrage aan de evolutie. De mens is dan misschien nietig in zijn bestaan, hij bezit een intelligente geest die voor zover wij weten uniek is. Ook dat mogen wij niet verloren laten gaan en hebben de plicht de kennis die wij hebben opgedaan en opgebouwd door te geven aan onze kinderen en hen te stimuleren dit verder te ontwikkelen. Zo zal ook dit aspect van de schepping evolueren. Het is nog steeds onbekend hoe en waardoor de Oerknal ontstond en de architect was van alle natuurwetten die dit introduceerde. Het doel is ons ook onbekend en zal voor ons een raadsel blijven, maar rondkijkend moet men constateren dat er veel moois uit is ontstaan en dat het nu al wonderschoon is. Een Godswonder!

Vrede, welvaart en sociale overheidsvoorzieningen zorgden voor een kostbare overheid met weinig empathie en leegloop van de kerken, die uiteindelijk de deuren moeten sluiten. Is er eigenlijk dan nog wel een rol voor kerken in deze tijd? Ik meen van wel, maar dan moeten de kerken wel veranderen en zorgen voor meer inhoud en empathie. Vergeet niet dat kerken overal ter wereld zijn ontstaan uit de behoefte van de mens om antwoorden te krijgen op onze rol in het leven, hoe te verhouden tot anderen, antwoorden te vinden bij morele, maatschappelijke en ethische kwesties, om hulp en troost te bieden in moeilijke tijden. Hoe die rol ingevuld wordt, kan verschillend zijn. Zo wordt in Boeddhistische landen kinderen voor enige tijd als novice de leer van Boeddha bijgebracht. Islamitische landen hebben Koranscholen. In China wil men religie volledig uitbannen, met als gevolg dat velen nog bidden tot hun voorouders bij een thuisaltaar en stiekem tot natuurgoden of in sommige streken Boeddha. Bij het Christendom werd godsdienstonderwijs gedurende de kindertijd op scholen gegeven. Tegenwoordig is daar niet veel meer van overgebleven en het zal een hele toer zijn om kinderen weer betrokken te krijgen bij de kerken. Ik ben blij dat ik een Katholieke opvoeding heb genoten en ik daarvoor veel geleerd heb over bijbel en Christendom. Ik ben er niet slechter van geworden en heeft mij vermoedelijk aangezet tot nadenken hierover. Misschien moeten kerkgangers meer betrokken worden en ethische en morele dilemma's ter discussie stellen. Jezus was in zijn tijd ook veel in de tempel te vinden om te discussiëren en in de begintijd van de kerk werden er ook veel disputen georganiseerd om antwoorden te vinden in kwesties. Joden doen dit nog steeds in hun synagogen. Er wordt ook weleens gesproken over een sociale dienstplicht, maar die is er niet echt gekomen. Onze regering is dan ook gericht op economische groei en welvaart en daarin krijgt godsdienst en zelfs maatschappijleer weinig aandacht. Kerken bieden bovendien een plek voor bezinning en gebed, bieden een veilige oase in een jachtige vijandige wereld, iets waaraan we ook nu wel degelijk behoefte hebben en helaas dreigt te verdwijnen uit het straatbeeld. Men zegt wel eens "Nood leert bidden" en laten we in godsnaam maar **geloof** houden in de toekomst, met de **hoop** dat het goed komt en **liefde** overwint.

door Ton Daas ~ anno 2024

